

Tisková zpráva

Hodnocení kvality vzdělávání – září 2018

- ⊙ Hodnocení úrovně vzdělávání na různých typech škol, základními počínaje a vysokými konče, je trvale příznivé, když kladné hodnocení výrazně převažuje nad záporným i v roce 2018.
- ⊙ Nejlépe hodnocená úroveň vzdělávání je u základních škol a gymnázií, naopak nejhůře u středních odborných učilišť.
- ⊙ Oproti výraznému propadu hodnocení úrovně vzdělávání všech typů škol, který přišel v roce 2017, bylo v současném šetření zaznamenáno pozitivnější hodnocení úrovně vzdělávání u všech typů škol s výjimkou vyšších odborných škol, kde nárůst nebyl statisticky významný.
- ⊙ Z hlediska osobního přínosu dlouhodobě i v roce 2018 převažuje názor, že vzdělání lidem poskytlo vhodnou přípravu. Zejména že poskytlo kvalifikaci v oboru a všeobecný přehled.
- ⊙ V čase se hodnocení osobního přínosu vzdělání v uvažovaných oblastech výrazně nemění.

Zpracoval:

Tomáš Krajňák

Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.

Tel.: +420 286 840 129; E-mail: tomas.krajnak@soc.cas.cz

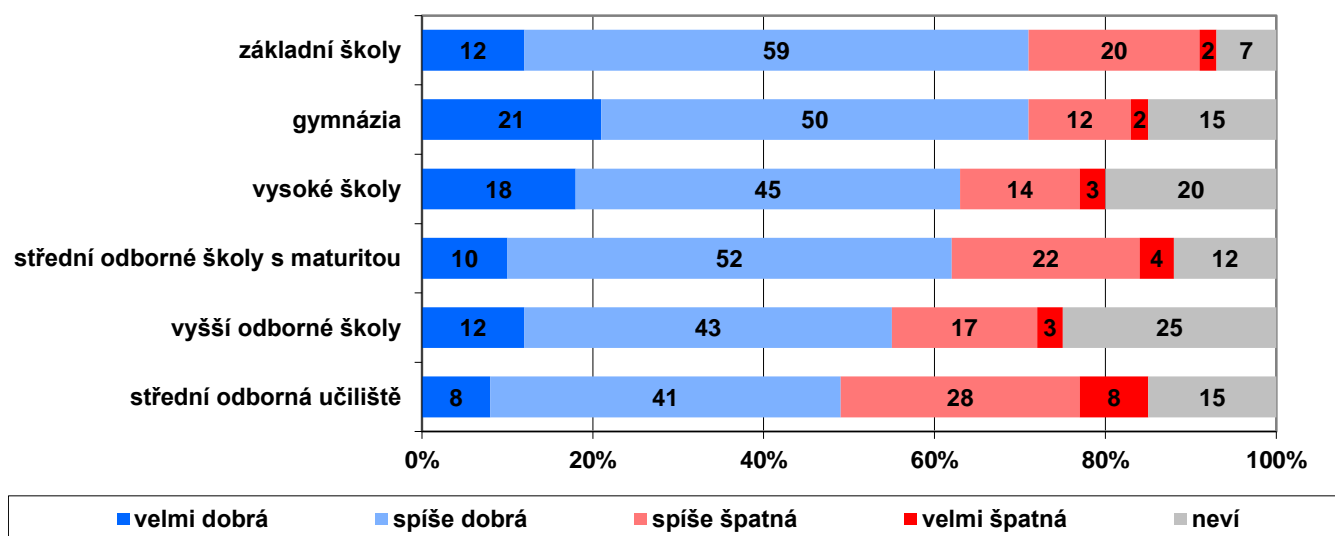
Pravidelný výzkum CVVM v září 2018 zjišťoval názory české veřejnosti na úroveň vzdělávání v ČR. Otázky byly konkrétně zaměřeny na úroveň vzdělávání na vybraných typech škol a hodnocení vlastního vzdělání z hlediska rozvíjení určitých schopností žáků a studentů.

Česká veřejnost hodnotí kvalitu vzdělávání na vybraných typech škol poměrně příznivě (viz graf 1). S výjimkou středních odborných učilišť vždy více než polovina lidí je přesvědčena (spíše nebo velmi) o dobré kvalitě výuky na všech typech škol, přičemž kladné hodnocení převažuje nad záporným ve všech případech včetně již zmiňovaných středních odborných učilišť.

Nejlépe je vnímáno vzdělávání na základních školách a gymnáziích, u nichž podíl kladných odpovědí shodně dosahuje 71 %. Nicméně v případě gymnázií se objevuje vyšší podíl varianty odpovědi „velmi dobrá“ (21 % oproti 12 % u základních škol) a nižší podíl kritického hodnocení (14 % oproti 22 % u základních škol). Více než tři pětiny respondentů příznivě hodnotí i úroveň vzdělávání na vysokých školách (63 %) a na středních odborných školách s maturitou (62 %). Nejkritičtější jsou občané k vyšším odborným školám a především ke středním odborným učilištím. Výuku na vyšších odborných školách hodnotila kladně stále více než polovina (55 %) respondentů, avšak na středních odborných učilištích již pouze necelá polovina (49 %) respondentů hodnotila výuku kladně.

U jednotlivých typů škol se však významně lišil podíl dotázaných, kteří nedokázali úroveň vzdělávání zhodnotit a zvolili proto odpověď „nevím“. V případě vyšších odborných škol se pro tuto variantu rozhodla dokonce čtvrtina respondentů (25 %). Zajímavý je tak i podíl dotázaných, kteří se k jednotlivým typům škol stavěli kriticky. Nejméně kritičtí byli dotázaní k úrovni vzdělávání na gymnáziích a vysokých školách, když 14 % ji označilo za „spíše“ či „velmi špatnou“ u gymnázií a 17 % u vysokých škol. Pětina (20 %) respondentů se kriticky stavěla k úrovni vzdělávání na vyšších odborných školách, více než pětina (22 %) za špatnou považuje úroveň vzdělávání na základních školách a již více než čtvrtina (26 %) negativně hodnotí úroveň vzdělávání na středních odborných školách s maturitou. Nejkritičtější byli dotázaní ke středním odborným učilištím, jejich úroveň vzdělávání nepříznivě hodnotí více než třetina dotázaných (36 %).

Graf 1: Hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol¹

Pozn.: Položky jsou seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „velmi dobrá“ + „spíše dobrá“.

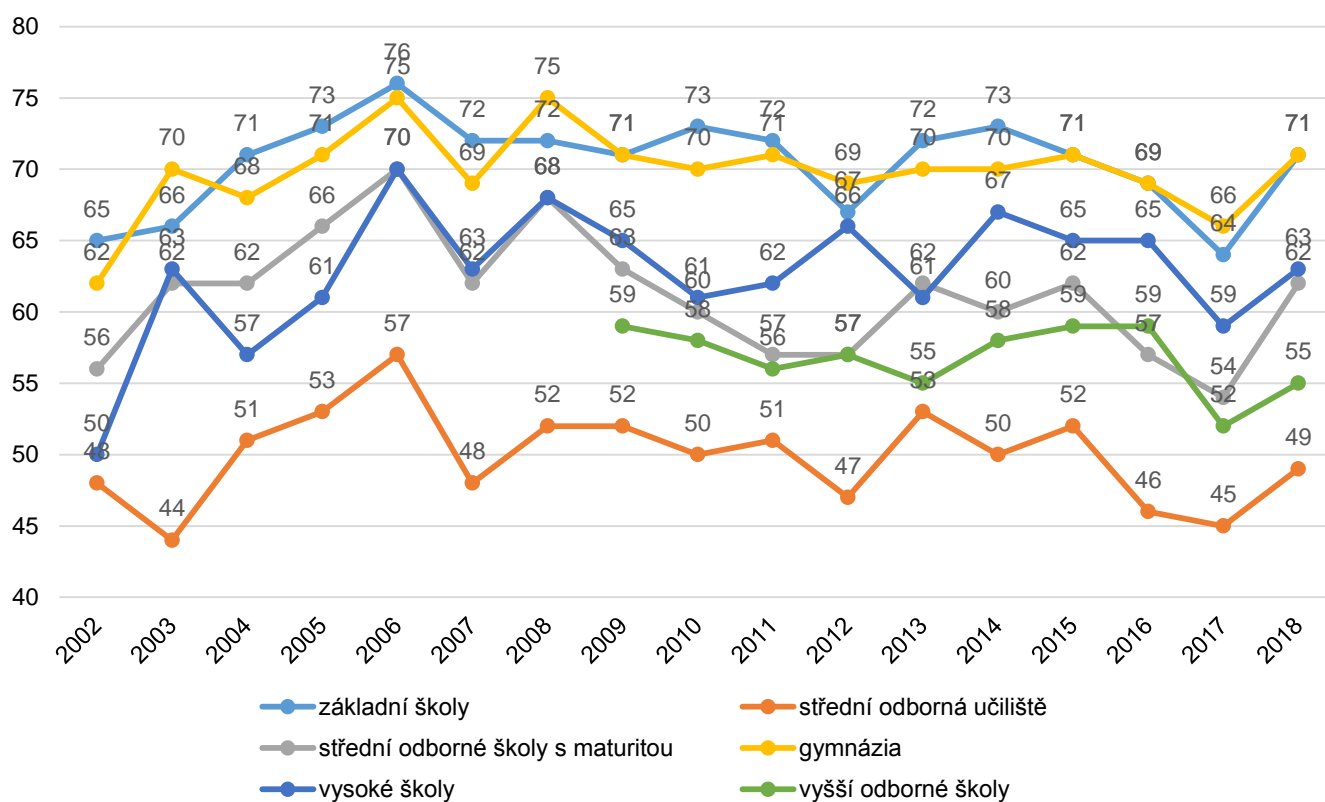
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 20. 9. 2018, 1037 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Statistická analýza dat ukázala, že na základě pohlaví existují statisticky významné rozdíly v hodnocení kvality vzdělávání na základních školách a gymnáziích, když mužům úroveň jimi poskytovaného vzdělávání připadá častěji špatná. Co se věku týká, úroveň vzdělávání na základních školách vidí častěji jako špatnou lidé mezi 45–59 lety, naopak v případě gymnázií lidé ve věku 20–29 let méně často hodnotí jejich úroveň jako špatnou. U této otázky bylo též zajímavé sledovat statisticky významné rozdíly u odpovědí „nevím“. Když byly v analýze uvažovány, ukázalo se, že muži častěji než ženy volili tuto variantu u základních škol a gymnázií, že lidé nad 60 let častěji než ostatní věkové kategorie volili tuto variantu u vysokých škol. Názory na kvalitu vzdělávání na jednotlivých typech škol se kupodivu téměř neliší podle nejvyššího dosaženého vzdělání. Výjimku tvoří lidé s (neúplným) základním vzděláním, kteří v porovnání s ostatními vzdělanostními kategoriemi uváděli častěji kategorii „nevím“ u všech typů škol kromě škol základních.

Hodnocení úrovně vzdělání na jednotlivých typech škol se zjišťuje každoročně již od roku 2002 (viz graf 2). Názor veřejnosti se po vzestupu kladných hodnocení v prvních pěti letech (a propadu v roce 2007) víceméně ustálil na určité hladině charakteristické pro daný typ školy. Nicméně v roce 2016 byl zaznamenán statisticky významný propad pozitivního hodnocení u středních škol (střední odborná učiliště a střední odborné školy s maturitou) a tento trend pokračoval v roce 2017 i u dalších typů škol. V minulém šetření tak byly zaznamenány jedny z nejnižších podílů příznivého hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol. Avšak v současném šetření došlo u většiny typů škol k nárůstu podílu těch, kterým připadá úroveň vzdělávání dobrá, tj. v roce 2018 se jedná se o pozitivnější hodnocení než v roce 2017. Největší nárůst (o 8 procentních bodů) vidíme u středních odborných škol s maturitou, u základních škol (o 7 procentních bodů), u gymnázií (o 5 procentních bodů), u vysokých škol a středních odborných učilišť (shodně o 4 procentní body). V případě vyšších odborných škol sice také došlo k nárůstu, ovšem statisticky nevýznamnému, tj. na hranici statistické chyby.

¹ Znění otázky: „Kdybyste měl celkově posoudit, je v současné době dobrá, nebo špatná úroveň vzdělávání na následujících typech škol?“ Varianty odpovědí: velmi dobrá, spíše dobrá, spíše špatná, velmi špatná. Uvedené typy škol: a) základní školy, b) střední odborná učiliště, c) střední odborné školy s maturitou, d) gymnázia, f) vyšší odborné školy, e) vysoké školy.

Graf 2: Vývoj pozitivního hodnocení úrovně vzdělávání na jednotlivých typech škol (v %)

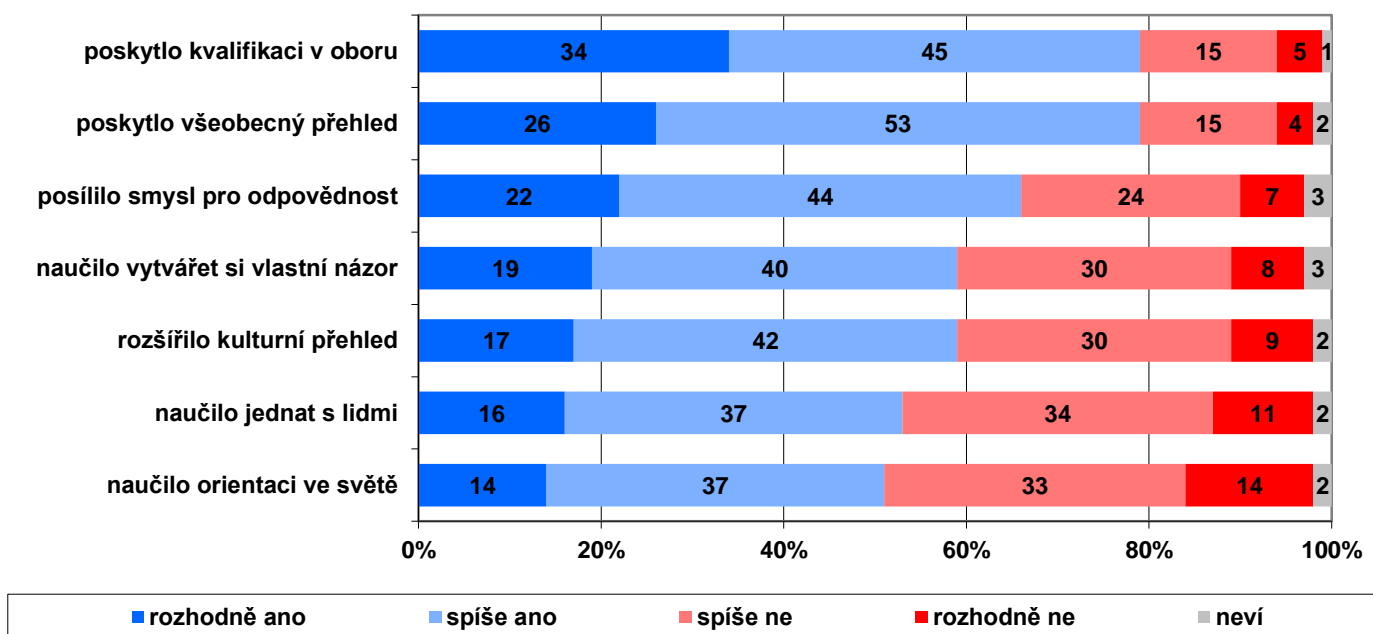
Pozn.: Pozitivní hodnocení představuje součet odpovědí „velmi dobrá“ a „spíše dobrá“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2002–2018

Co se týče celkového přínosu školního vzdělání pro dotazované, tak lze tvrdit, že v posledním šetření mezi respondenty převážil názor, že jim školní vzdělání poskytlo vhodnou přípravu ve všech uvažovaných oblastech (viz graf 3). Nejlépe dotazovaní hodnotili poskytnutí kvalifikace v oboru a poskytnutí všeobecného přehledu, když shodně 79 % dotázaných zastává tento názor. Zhruba dvě třetiny (66 %) dotázaných vyjadřují názor, že vzdělání jim posílilo smysl pro odpovědnost. Necelé tři pětiny mají za to, že jim vzdělání pomohlo naučit vytvářet si vlastní názor a rozšířilo jim kulturní přehled (shodně 59 %). Mírně nadpoloviční většina má též za to, že je vzdělání naučilo jednat s lidmi (53 %) a orientovat se ve světě (51 %).

Z hlediska sociodemografických charakteristik přínos vzdělání souvisí s věkem a vzděláním. Lidé do 19 let oproti ostatním věkovým kategoriím mají častěji za to, že jim vzdělání neposkytlo/neposkytuje kvalifikaci v oboru. Z hlediska vzdělání jsou o přínosu vzdělání ve všech sledovaných aspektech statisticky významně častěji přesvědčeni lidé s vysokoškolským vzděláním, naopak lidé s (neúplným) základním vzděláním téměř u všech položek (vyjma rozšíření kulturního přehledu) si častěji myslí, že jim vzdělání v uvažovaných aspektech přínosné nebylo.

Graf 3: Hodnocení vlastního vzdělání²

Pozn.: Položky jsou seřazeny sestupně podle součtu odpovědí „rozhodně ano“ + „spíše ano“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 8. – 20. 9. 2018, 1037 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Tabulka 1 shrnuje vývoj podílů pozitivních a negativních hodnot názoru na vlastní vzdělání od počátku měření v roce 2005. Naměřené hodnoty jsou značně stabilní a většinou kolísají v rozmezí několika procentních bodů, pořadí položek se dlouhodobě takřka nemění. Minulé šetření proběhlo v roce 2015 (do roku 2009 byla otázka pokládána každý rok) a jestliže jej porovnáme s letošním šetřením lze pozorovat statisticky významné změny u dvou položek: při hodnocení toho, zda vzdělání respondentům posílilo smysl pro odpovědnost, došlo k poklesu souhlasu o 4 procentní body a nárůstu nesouhlasu taktéž o 4 procentní body; při hodnocení toho, zda vzdělání respondenty naučilo vytvářet si vlastní názor, došlo k poklesu souhlasu o 6 procentních bodů a nárůstu nesouhlasu o 5 procentních bodů.

Tabulka 1. Hodnocení vlastního vzdělání (časové srovnání v %)

	2005	2006	2007	2008	2009	2012	2015	2018
poskytlo kvalifikaci v oboru	74/23	77/21	75/22	76/21	79/18	72/25	79/19	79/20
poskytlo všeobecný přehled	77/21	77/22	75/23	77/23	83/19	78/21	79/20	79/19
posílilo smysl pro odpovědnost	68/28	73/23	71/26	71/25	75/22	71/26	70/27	66/31
naučilo vytvářet si vlastní názor	60/37	67/30	59/38	60/37	63/34	65/33	65/33	59/38
rozšířilo kulturní přehled	54/43	58/40	56/41	58/40	63/35	56/42	61/38	59/39
naučilo jednat s lidmi	51/47	51/46	51/47	49/48	57/40	56/42	56/42	53/45
naučilo orientaci ve světě	-	-	-	-	-	48/50	51/47	51/47

Pozn.: Hodnoty v tabulce jsou součtem odpovědí „rozhodně ano“ a „spíše ano“ a součtem odpovědí „rozhodně ne“ a „spíše ne“. Dopočet do 100 % u jednotlivých položek v každém roce tvoří odpověď „nevím“.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 2005–2018.

² Znění otázky: „Pokud byste měl celkově zhodnotit Vaše dosavadní školní vzdělání, profesní přípravu, a) poskytlo Vám všeobecný přehled, b) rozšířilo Vám kulturní přehled, c) posílilo Váš smysl pro odpovědnost, d) naučilo Vás vytvářet si vlastní názor, e) poskytlo Vám kvalifikaci v oboru, f) naučilo Vás jednat s lidmi, g) naučilo Vás orientovat se ve světě?“ Varianty odpovědí: rozhodně ano, spíše ano, spíše ne, rozhodně ne.

Technické parametry výzkumu

<i>Výzkum:</i>	<i>Naše společnost, v18-09</i>
<i>Realizátor:</i>	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Projekt:</i>	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
<i>Termín terénního šetření:</i>	<i>8. - 20. 9. 2018</i>
<i>Výběr respondentů:</i>	<i>Kvótní výběr</i>
<i>Kvóty:</i>	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
<i>Zdroj dat pro kvótní výběr:</i>	<i>Český statistický úřad</i>
<i>Reprezentativita:</i>	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
<i>Počet dotázaných:</i>	<i>1037</i>
<i>Počet tazatelů:</i>	<i>239</i>
<i>Metoda sběru dat:</i>	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem - kombinace dotazování CAPI a PAPI</i>
<i>Výzkumný nástroj:</i>	<i>Standardizovaný dotazník</i>
<i>Otázky:</i>	<i>OR.1, OR.56</i>
<i>Kód zprávy:</i>	<i>or181015</i>
<i>Zveřejněno dne:</i>	<i>15. října 2018</i>
<i>Zpracoval:</i>	<i>Tomáš Krajiňák</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (u nás je to obyvatelstvo České republiky starší 15 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velkých obcí.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 15 let.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |